Predmoderna hrvatska književnost u europskoj kulturi: kontakti i transferi
Istraživački projekt Hrvatske zaklade za znanost **IP-2020-02-5611**

INTEGRATIVNI PRISTUP U NASTAVI POVIJESTI

Županijsko stručno vijeće nastavnika povijesti Grada Zagreba

26. listopad 2021.

ANA KADOVIĆ, prof.

Prirodoslovna škola Vladimira Preloga, Zagreb

TRI RAZINE INTEGRACIJE KURIKULUMA			
PRISTUPI	**MULTIDISCIPLINARNI**	**INTERDISCIPLINARNI**	**TRANSDISCIPLINARNI**
integracija	blaga/umjerena	osrednja/intezivna	promjena paradigme
rezultati učenja	**ZNATI**	**ČINITI**	**BITI**

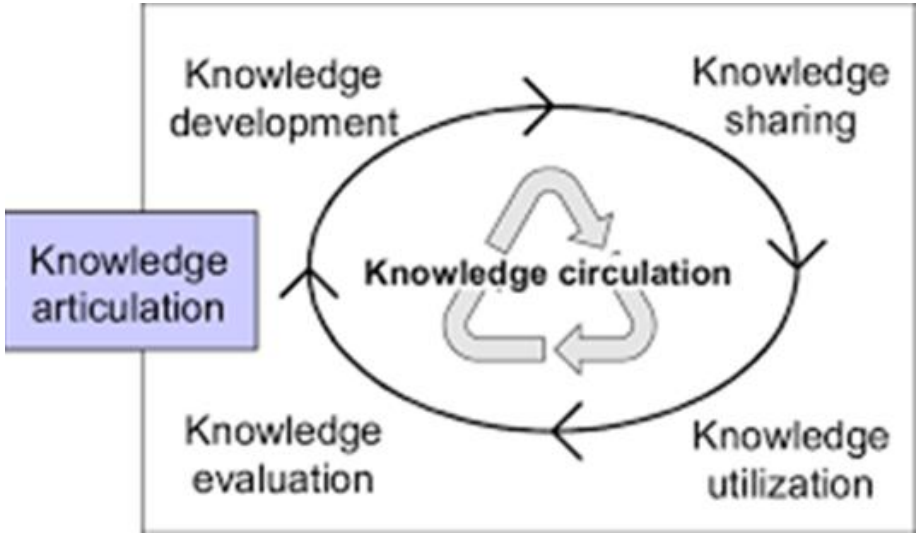

CIRKULACIJA ZNANJA INTEGRATIVNA DIDAKTIKA

UGNIJEŽĐENO
prirodne relacije unutar discipline

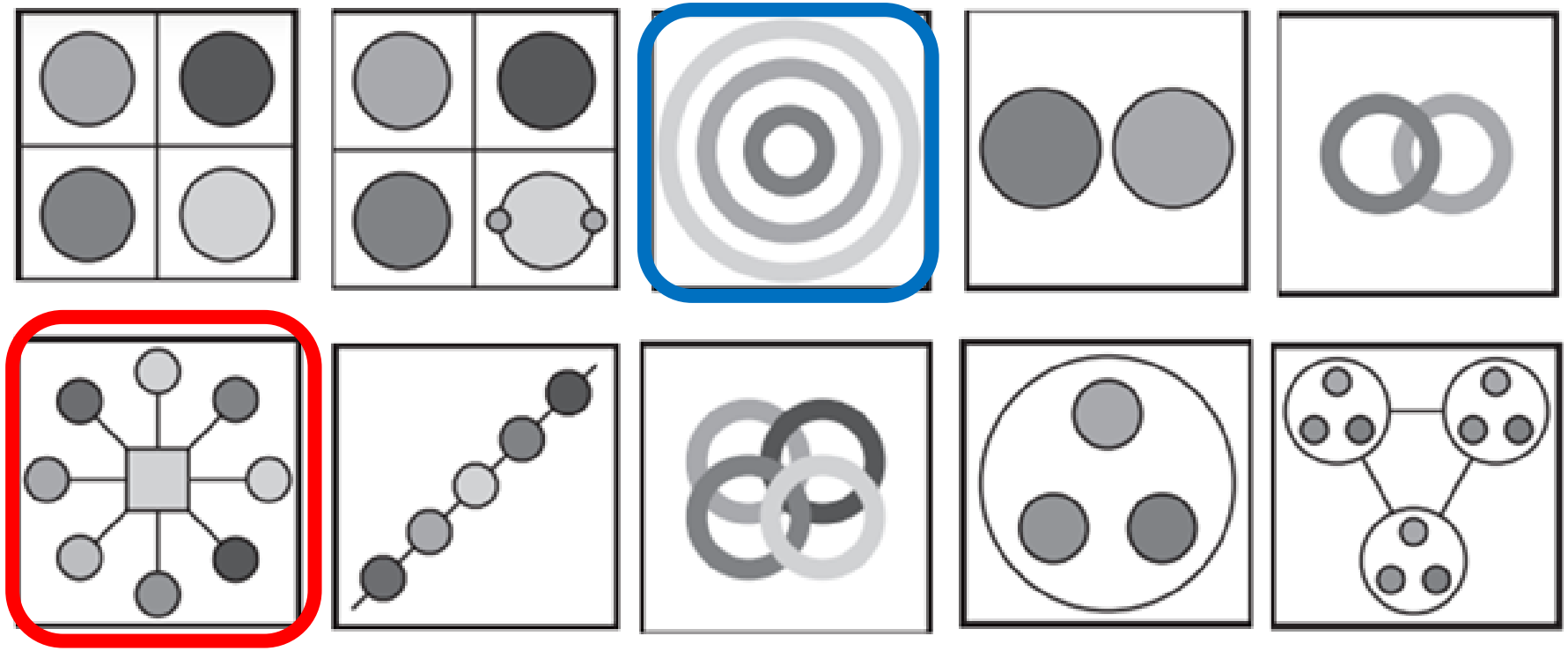

ISPREPLETENO/
TEMATSKO

MULTIDICIPLINARAN PRISTUP
1., 2., 3.

INTERDISCIPLINARAN PRISTUP
4., 5., 6., 7.

TRANSDISCIPLINARAN PRISTUP
8., 9., 10.

10 METODA ZA INTEGRACIJU KURIKULUMA
Fogarty (1991.)

AKTUALNOST

SUVREMENA ZNANOST

DINAMIČAN NASTAVNI PROCES

PRIJEDLOG OBRADE INTEGRATIVNE NASTAVNE TEME/JEDINICE

PROMICANJE HUMANISTIČKIH I DRUŠTVENIH ZNANOSTI

Metoda vođenoga istraživačkoga učenja

VIŠE DISCIPLINA

PROVEDBA ISHODA NA RAZINI PREDMETNOGA KURIKULUMA

KRITERIJI VREDNOVANJA

JEDAN NASTAVNIK – VIŠE RAZREDA

TEMA: Hrvatske zemlje na granici Habsburške Monarhije, Osmanskog Carstva i Mletačke Republike

Nastavna jedinica:

Osmanlijska osvajanja hrvatskih zemalja prema djelu P. R. Vitezovića: „Dva stoljeća uplakane Hrvatske” (2 nastavna sata)

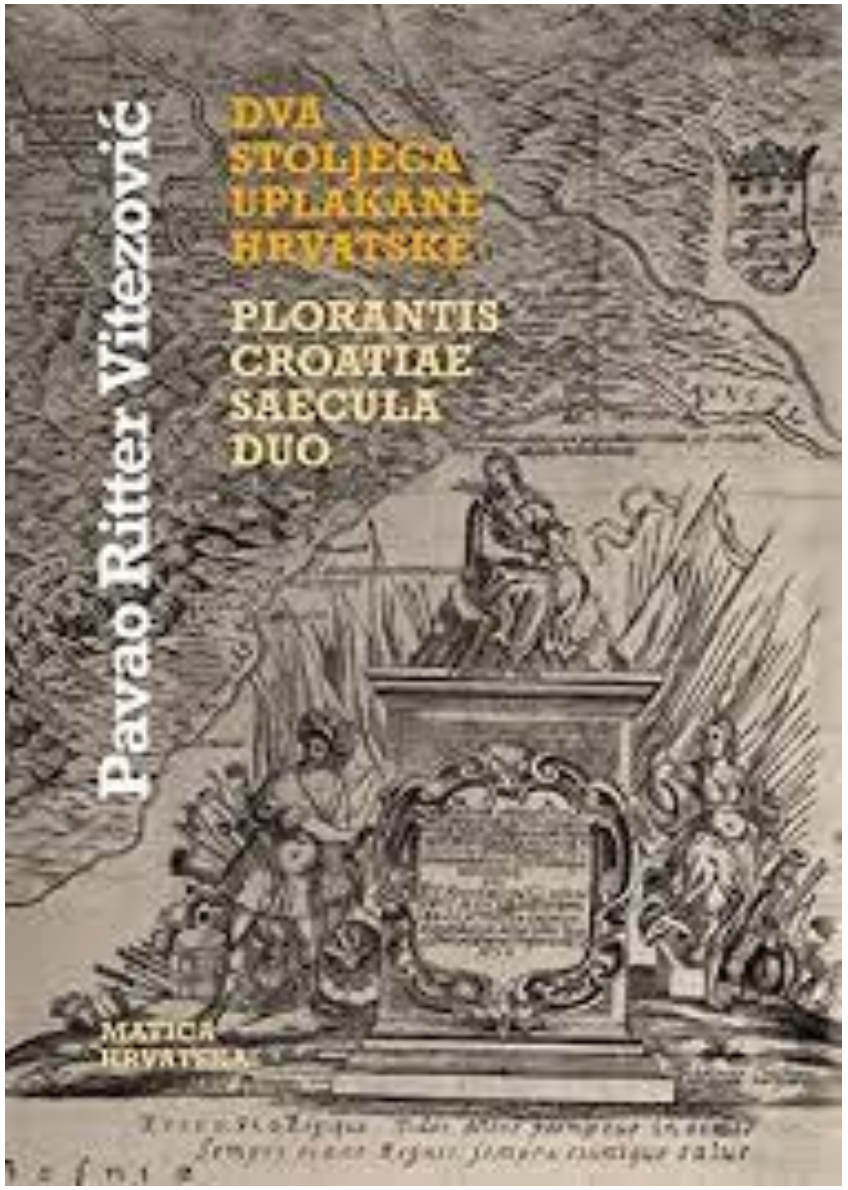

PAVAO RITTER VITEZOVIĆ (1652.-1713.)

- hrvatski polihistor
- školovao se u Senju, zagrebačkoj isusovačkoj gimnaziji, 1670. otišao u Rim
- veliki utjecaj od polihistora J.W. Valvasora (biblioteka u Bogenšperku)
- 1684.–87. poslanik hrvatskoga bana i staleža na dvoru i pri Ugarskoj dvorskoj kancelariji u Beču
- nositelj je više naslova (zlatni vitez, naslovni podžupan Like i Krbave, dvorski savjetnik, barun)
- **od 1694. vodi Zemaljsku tiskaru u Zagrebu**
- nakon sklapanja Karlovačkoga mira (1699), sudjelovao je u komisiji za određivanje hrvatsko-osmanske i hrvatsko-mletačke granice.
- god. 1710. dobio je u nasljedstvo posjed Šćitarjevo
- u Beču razvio opsežnu korespondenciju na latinskom

Ključni pojmovi za ostvarivanje ishoda, nadopunu stečenih i stvaranje novih stručnih znanja po predmetnim područjima za nastavnike (posredno i za učenike)

POVIJEST	LATINSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST	HRVATSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST
Triplex confinium	egdotika Vitezovićeva djela	tiskana izdanja novovjekovnih djela
Border studies	latinistička djelatnost P. R. Vitezovića	književna djelatnost P. R. Vitezovića
politička djelatnost P. R. Vitezovića	usporedba s antičkim epom (Vergilije: „Eneida“)	prototip hrvatskog nacionalnog epa
prostor „oživljene“ Hrvatske	prozopopeja	obilježja epskoga pjesništva
utvrde i istaknuti pojedinci – dokaz povijesnoga kontinuiteta	latinski jezik kao *lingua communis*	antitetičko suprotstavljanje ***Nas*** i ***Njih***
kronološko načelo pripovijedanja	metrika – heksametar (2768)	iskazni subjekt majke - Hrvatske
osmanlijska osvajanja hrvatskih prostora između 1500. – 1700. god.	alegorijske heroide (antika i humanizam) i humanističke tužaljke	

PRILOG 1. – odabrane stranice mlađega otiska Vitezovićeva „Plorantis Croatiae saecula duo“ iz digitalnog kataloga NSK

(dostupno na https://digitalna.nsk.hr/pb/?object=info&id=11870)

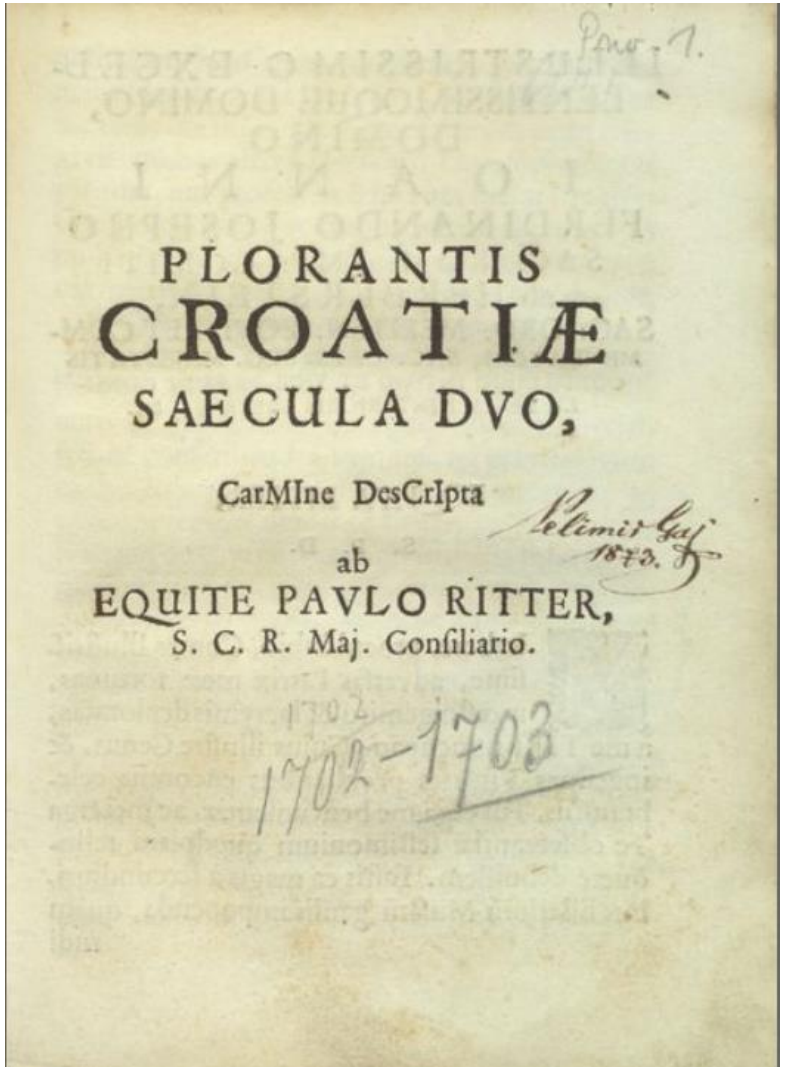

PLORANTIS
CROATIÆ
SAECULA DVO,

CarMIne DesCrIpta

ab
EQUITE PAVLO RITTER,
S. C. R. Maj. Consiliario.

1702-1703

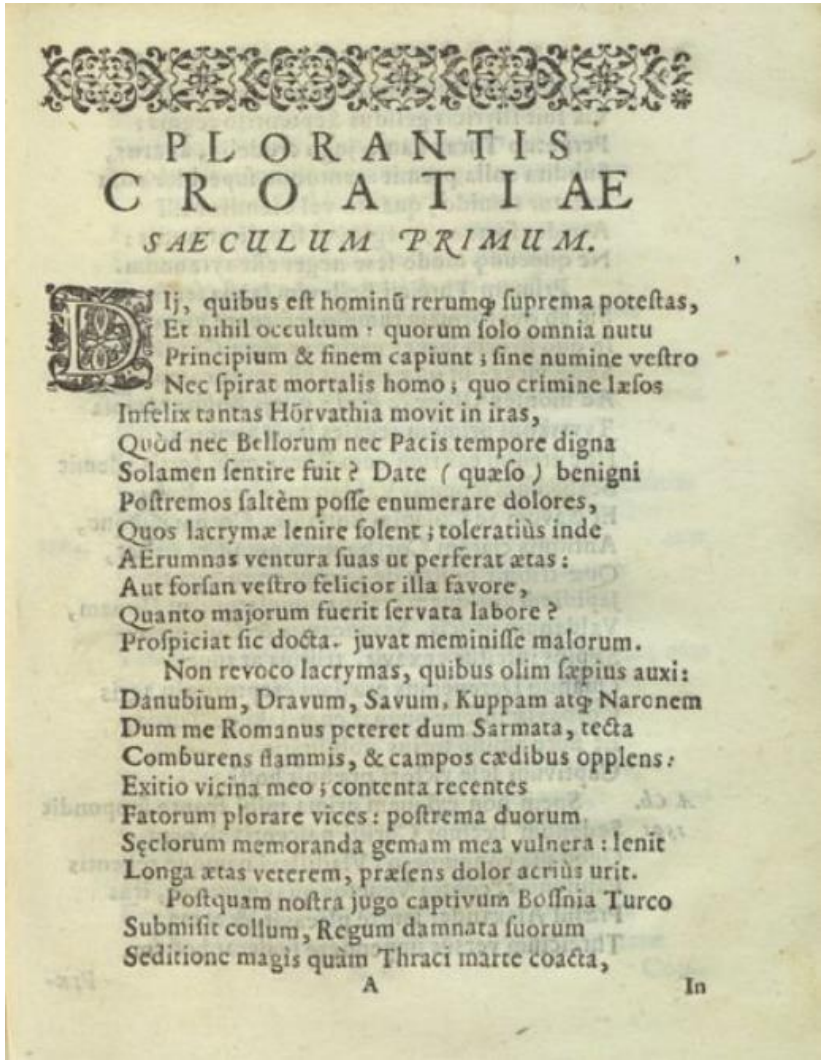

PLORANTIS
CROATIAE
SAECULUM PRIMUM.

Dij, quibus est hominũ rerumq; suprema potestas,
Et nihil occultum: quorum solo omnia nutu
Principium & finem capiunt; sine numine vestro
Nec spirat mortalis homo; quo crimine læsos
Infelix tantas Hörvathia movit in iras,
Quòd nec Bellorum nec Pacis tempore digna
Solamen sentire fuit? Date (quæso) benigni
Postremos saltèm posse enumerare dolores,
Quos lacrymæ lenire solent; toleratiùs inde
AErumnas ventura suas ut perferat ætas:
Aut forsan vestro felicior illa favore,
Quanto majorum fuerit servata labore?
Prospiciat sic docta. juvat meminisse malorum.
Non revoco lacrymas, quibus olim sæpius auxi:
Danubium, Dravum, Savum, Kuppam atq; Naronem
Dum me Romanus peteret dum Sarmata, tecta
Comburens flammis, & campos cædibus opplens:
Exitio vicina meo; contenta recentes
Fatorum plorare vices: postrema duorum
Sęclorum memoranda gemam mea vulnera: lenit
Longa ætas veterem, præsens dolor acriùs urit.
Postquam nostra jugo captivum Bossnia Turco
Submisit collum, Regum damnata suorum
Seditione magis quàm Thraci marte coacta,

A In

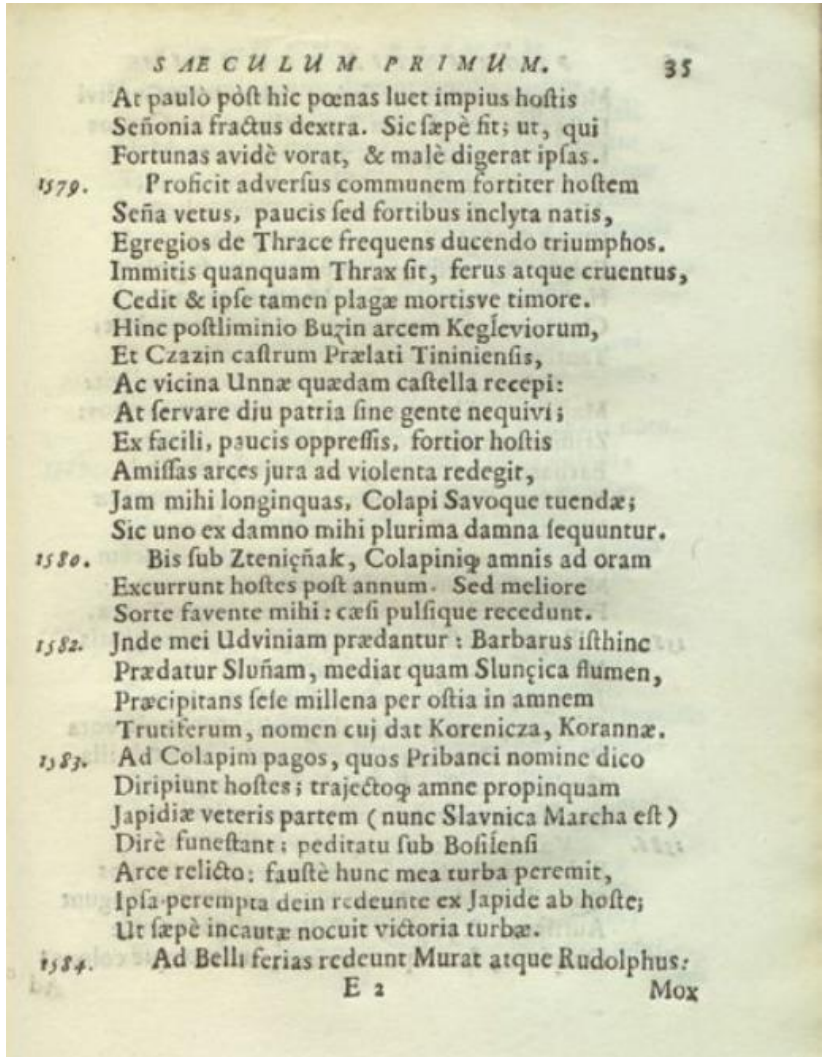

SAECULUM PRIMUM. 35

At paulò pòst hìc pœnas luet impius hostis
Señonia fractus dextra. Sic sæpè fit; ut, qui
Fortunas avidè vorat, & malè digerat ipsas.
1579. Proficit adversus communem fortiter hostem
Seña vetus, paucis sed fortibus inclyta natis,
Egregios de Thrace frequens ducendo triumphos.
Immitis quanquam Thrax sit, ferus atque cruentus,
Cedit & ipse tamen plagæ mortisve timore.
Hinc postliminio Buzin arcem Kegleviorum,
Et Czazin castrum Prælati Tininiensis,
Ac vicina Unnæ quædam castella recepi:
At servare diu patria sine gente nequivi;
Ex facili, paucis oppressis, fortior hostis
Amissas arces jura ad violenta redegit,
Jam mihi longinquas, Colapi Savoque tuendæ;
Sic uno ex damno mihi plurima damna sequuntur.
1580. Bis sub Zteniçñak, Colapiniq; amnis ad oram
Excurrunt hostes post annum. Sed meliore
Sorte favente mihi: cæsi pulsique recedunt.
1582. Jnde mei Udviniam prædantur: Barbarus isthinc
Prædatur Sluñam, mediat quam Slunçica flumen,
Præcipitans sese millena per ostia in amnem
Trutiferum, nomen cuj dat Korenicza, Korannæ.
1583. Ad Colapim pagos, quos Pribanci nomine dico
Diripiunt hostes; trajectoq; amne propinquam
Japidiæ veteris partem (nunc Slavnica Marcha est)
Dirè funestant: peditatu sub Bosilensi
Arce relicto: faustè hunc mea turba peremit,
Ipsa perempta dein redeunte ex Japide ab hoste;
Ut sæpè incautæ nocuit victoria turbæ.
1584. Ad Belli ferias redeunt Murat atque Rudolphus:

E 2 Mox

PRILOG 2. - Digitalni nastavni materijal
Pavao Ritter Vitezović u Hrvatskom državnom arhivu (učenički rad)

PRILOG 3. – Ulomak iz razgovora L. Plejić Poje sa Zrinkom Blažević, povjesničarkom i prevoditeljicom djela s latinskog jezika

(intervju objavljen u Vijencu, književnome listu za umjetnost, kulturu i znanost, godište XXVIII, broj 699.-700., prosinac 2020.;dostupno na: https://www.matica.hr/vijenac/699%20-%20700/prevoenje-s-latinskog-egzotican-je-izazov-31113)

- **To nas upućuje na činjenicu da je latinski jezik, premda je njime do polovice 19. stoljeća napisano mnogo više nego na hrvatskom jeziku, za nas danas višestruko mrtav jezik. Čitatelji koji mogu čitati latinsku dionicu hrvatske književnosti u izvorniku doista su malobrojni.**
- Budući da je većina djela hrvatske elitne književne i znanstvene produkcije do duboko u 19. stoljeće bila pisana latinskim jezikom, **uopće ne treba naglašavati koliko je prevođenje s latinskoga važno za poznavanje i razumijevanje kulturnog nasljeđa** jer znanje latinskoga jezika danas više ne pripada u samorazumljive i uobičajene intelektualne vještine. Osim toga, latinski jezik je do prije dvjestotinjak godina bio *lingua communis* europske književne i kulturne produkcije i dominantni medij kulturnih transfera i to kako horizontalno, među europskim književnim regijama, tako i vertikalno, od kanonske antičke baštine preko srednjovjekovnog kršćanskog i humanističkog do baroknog i prosvjetiteljskog kulturnog nasljeđa. Stoga se slažem da bez kvalitetnih prijevoda danas ne može biti ni kvalitetnih književnih, znanstvenih ni povijesnih istraživanja.

PRILOG 4. - Odabrani ulomci P. R. Vitezovića: „Dva stoljeća uplakane Hrvatske“ (rad u paru, samostalan rad na tekstu)

1. Iz posvete grofu Ivanu Ferdinandu Josipu Herbersteinu 8.siječnja 1703.
   - Vitezovićeva motivacija za pisanje te želja za objavom
2. INVOKACIJA (1- 13 stih)
3. Bitka na Krbavskom polju (45-49 stih)
4. Bitka kod Dubice (107-111 stih)
5. Osvajanje Beograda (179 – 191 stih)
6. Bitka na Mohačkom polju (240 – 263 stih)
7. Osvajanje Klisa (365 – 369 stih)
8. Bitka kod Sigeta (781 – 804 stih)
9. Ciparski rat (859 – 865 stih)
10. Osvajanje Bihaća (1207 – 1220 stih)
11. Bitka kod Siska (1321 – 1357 stih)
12. Žitvanski mir (1702 – 1709 stih)
13. Mir u Srijemskim Karlovcima (2594 – 2627 stih)
14. Prigodna pjesma Petra Črnkovića
    - Prikaz recepcije Vitezovićeva djela

„(…) Još je tužnije bilo
Kada na Krbavskom polju, plijen preotet želeć,
Zlosretno bitku zapodje Derenčin s Jakubom Turkom:
Cvijet je svoga plemstva tada izgubio čitav
Postavši zarobljenikom i sam dušmana sretnog.“

„Ništa slabije nije, jao, od udesa ljudskog,
Kojem škoditi mogu toliko i slučaj i sreća.
Sreća jadnike tjera još da gore im bude
Uvijek kada i sama ona je postala lošom.
Jedva oplakah **Srijem** i žitelje malog tog kraja,
Kadli **Mohačko polje** (što ime po muhama dobi
Kao nesretni znamen) čitavu objavi svijetu
Pokolj neizreciv naroda svoga i plemstva,
Kao i zator kralja, koji na nagovor klera
Razvrgnu mir koji bješe sklopljen s turskim sultanom.
Saveznici bez sloge i vojničke trupe bez reda
Presude ovu bitku i dušman trezveniji mnogo,
Čiji vojskovođe nalog bez ikakve slušaju kavge,
Pobjednik posta! Jezivijim pothvat čini se više
Kad se poniznije potom prosi za sklapanje mira.
Vođe Hrvata i Ugra, prvaci svi i vladari,
Svećenici, plemići, kao i hrabri vojnici
Zajedno satrti bijedno leže na dačkome polju:
Dvjesto tisuća tako izbrojih ja zarobljenika
Kao i smaknutih mačem: **kralj pak zbačen je s konja**
Koji je bježao, te u blatnoj karašičkoj rijeci
Izgubi život i ljubav što gojaše prema domaji.
To je prvi i glavni bio za ugarske zemlje
Izvor propasti kao i razlog što izgubi krunu.

Uz prilog 4. – lenta vremena za pomoć u rekonstrukciji povijesnoga slijeda osmanlijskih osvajanja

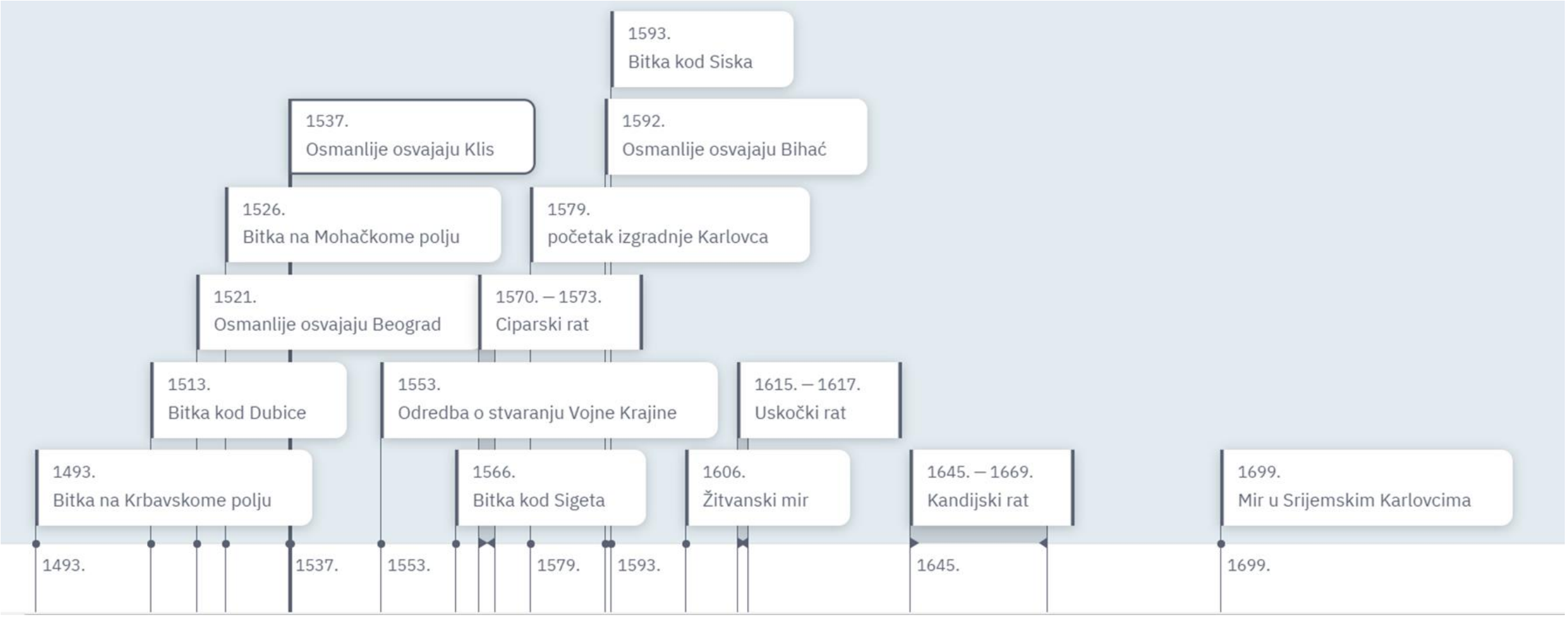

Uz prilog 4. – lenta vremena/kronološka tablica za pomoć u rekonstrukciji povijesnoga slijeda osmanlijskih osvajanja

15. STOLJEĆE	16. STOLJEĆE	17. STOLJEĆE
		1606. Žitvanski mir
	1513. Bitka kod Dubice	1615. – 1617. Uskočki rat
	1521. Osmanlije osvajaju Beograd	
	1526. Mitka na Mohačkome polju	
	1537. Osmanlije osvajaju Klis	
		1645. – 1669. Kandijski rat
	1553. Odredba o stvaranju Vojne Krajine	
	1566. Bitka kod Sigeta	
	1570. – 1573. Ciparski rat 1579. Početak izgradnje Karlovca	
1493. Bitka na Krbavskome polju	1592. Osmanlije osvajaju Bihać 1593. Bitka kod Siska	1699. Mir u Srijemskim Karlovcima

PRILOG 5. - Shema: prikaz stručnoga članka D. Dukića: „Hrvatska epika od Marulića do Mažuranića“

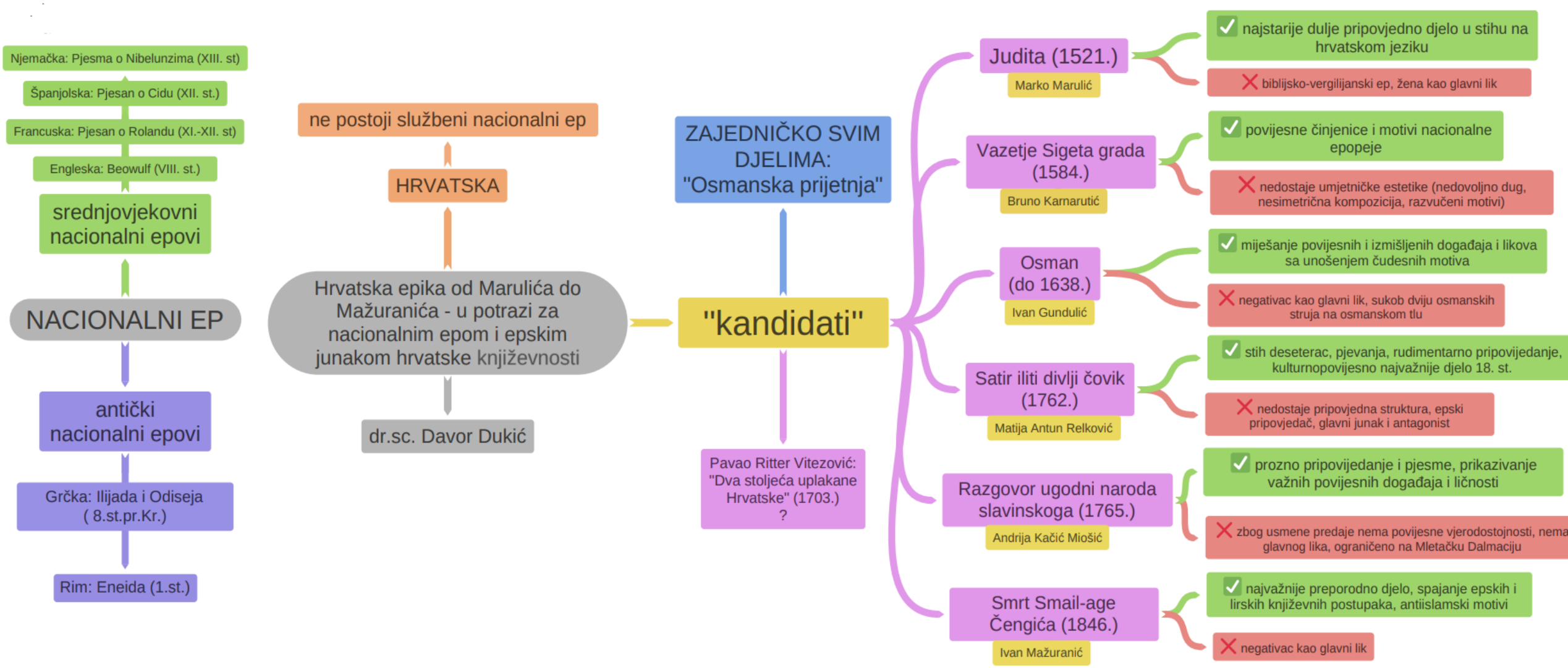

SAMOSTALNI UČENIČKI RADOVI
vrednovanje uspješnosti provedbe interdisciplinarne teme

SAMOSTALNI RAD

- različit format prikaza željenoga sadržaja iz nastavne teme (likovni rad, pjesma, povijesni esej, digitalna vizualizacija i sl.)
- sloboda kreativnog izražavanja
- poticanje samostalnosti u radu
- stvaranje želje za daljnjim istraživanjem i osvještavanjem specifičnoga područja interesa
- samovrednovanje

Primjeri samostalnog učeničkog rada

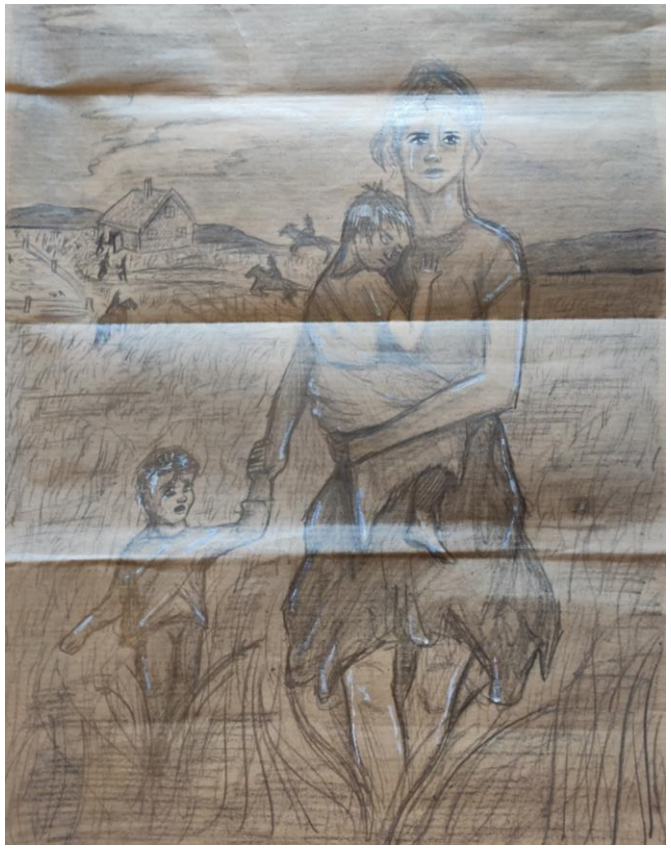

Primjeri samostalnog učeničkog rada

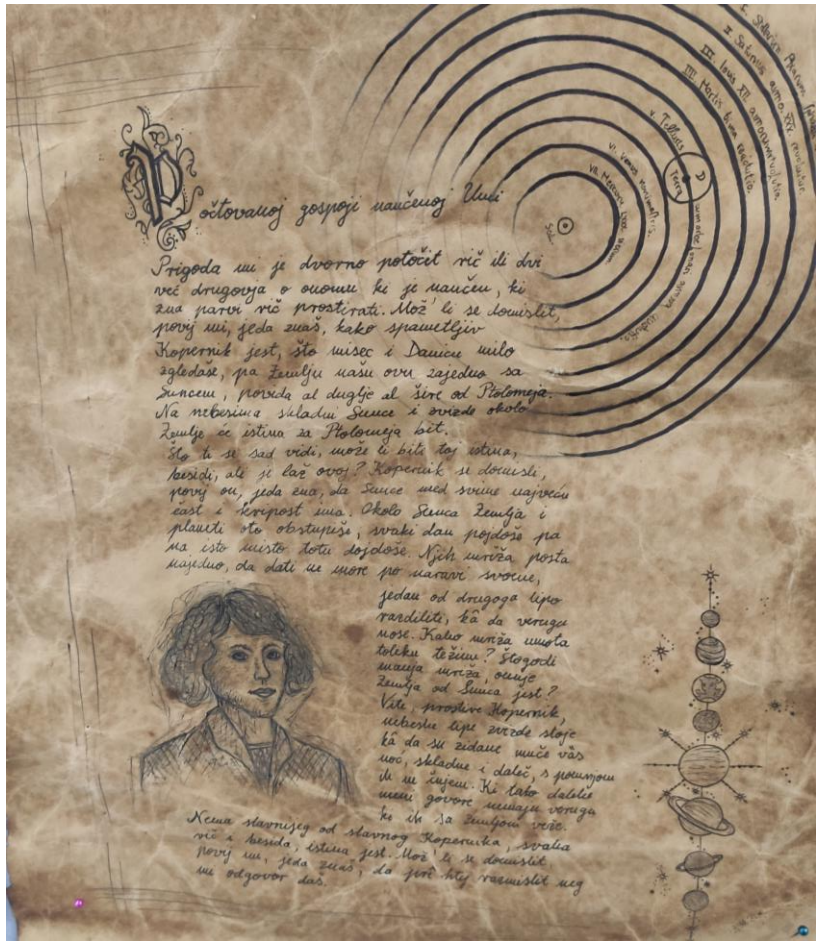

Primjeri samostalnog učeničkog rada

Hrzz
Hrvatska zaklada za znanost

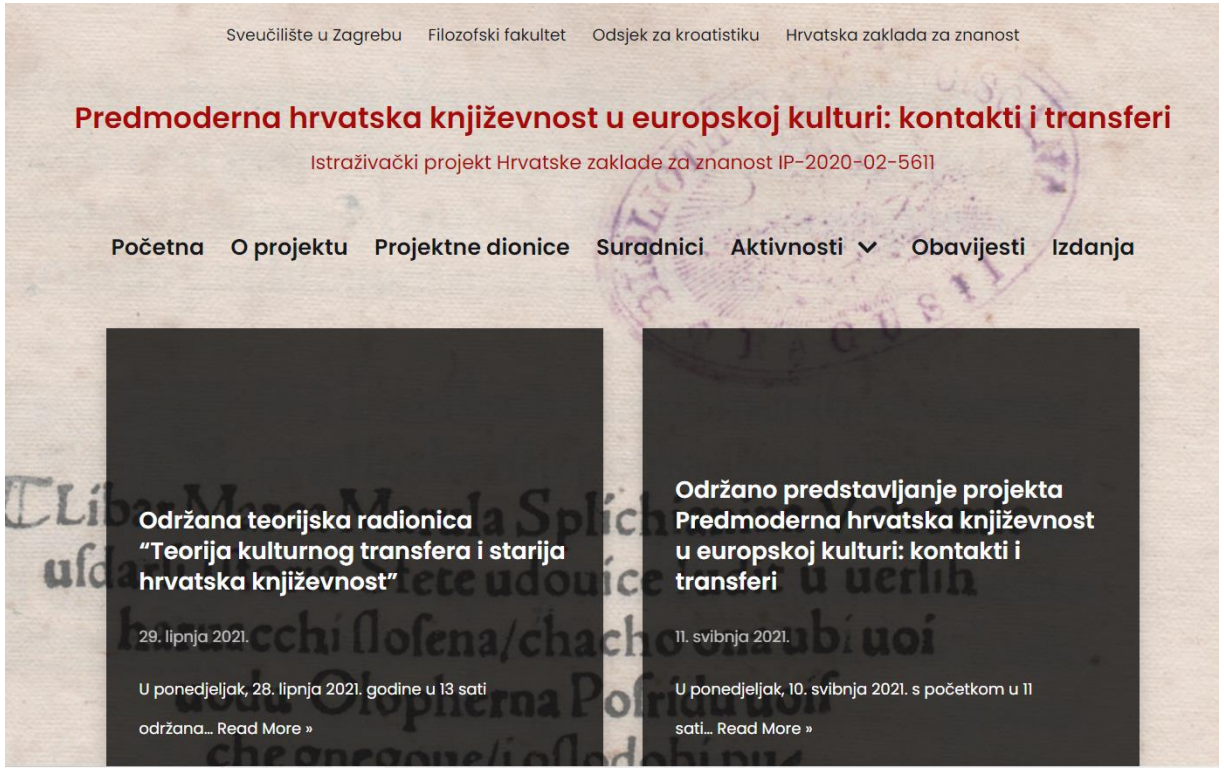

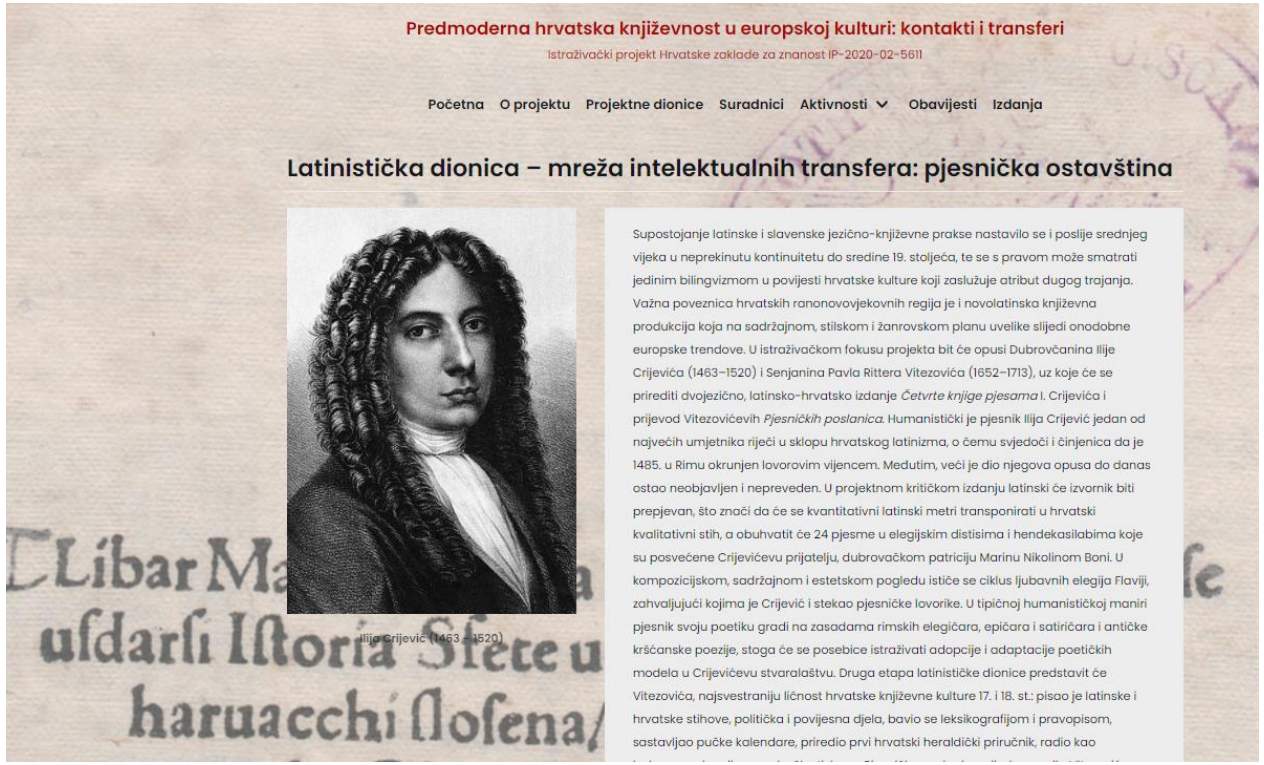

https://transfer.ffzg.unizg.hr

Predmoderna hrvatska književnost u europskoj kulturi: kontakti i transferi
Istraživački projekt Hrvatske zaklade za znanost **IP-2020-02-5611**

HVALA NA PAŽNJI

ANA KADOVIĆ, prof.
Prirodoslovna škola Vladimira Preloga
anakadovic@gmail.com
akadovic@ffzg.hr